

До
Върховния касационен съд на РБ,
ОСГТК

СТАНОВИЩЕ

От
Катедра „Частноправни науки” на ЮФ
при УНСС (прието на заседание на катедрата,
проведено на 27.05.2021 г.)

По тълкувателно дело № 4/2019 г. на ВКС, ОСГТК
с докладчици съдиите Василка Илиева и
Евгени Стайков

Уважаеми съдии от Върховния касационен съд на РБ,

Във връзка образуваното от ВКС тълкувателно дело № 4/2019 г. катедра „Частноправни науки” на ЮФ при УНСС обсъди и прие настоящото становище по поставения материалноправен въпрос, а именно: **„До кого следва да бъде адресирано изявлението на длъжника за признаване на вземането му, за да е налице прекъсване на давността на основание чл. 116, б. „а” ЗЗД?“**.

Предложеният с настоящото становище отговор на поставения по т.д. № 4/2019 ОСГТК на ВКС въпрос ползва като опора изяснените като безспорни в доктрината и практиката белези на признаването по чл. 116, б. „а“ ЗЗД, а именно: то представлява едностранно волеизявление на длъжника или негов представител, извършено преди изтичане на давността, с което недвусмислено се заявява съществуването на конкретно задължение към кредитора към момента на изявлението, без да е необходимо да бъде обективизирано в определена форма, което му придава характеристиката на неформален частноправен акт.¹ Неформалният характер на признаването поставя в тясна връзка зададения по тълкувателното дело въпрос с този относно конклюдентните действия, с които давността се прекъсва, поради което в настоящото предложение ще бъде обсъден и този проблем.

I.Различните становища относно адресиране на признаването

Преди да се обособят групите в подкрепа на застъпваните становища, на първо място следва да се отрече тезата, че признаването е безадресно изявление. Този извод се предполага и от формулировката на въпроса по настоящото тълкувателно дело, която не поставя изобщо питането дали изявлението се нуждае от адресат, а се търси отговор кой следва бъде той. Признаването не може да е безадресно изявление, доколкото поддържането на такава крайна теза води до неприемливи резултати – например вписвания в лични дневници да бъдат годни да прекъсват давността, доколкото съществува възможността те да са достатъчно конкретни, както и обективно

---

¹ В настоящото становище няма да се обсъжда дискуссионния въпрос за правната същност на признаването по чл. 116, б. „а” ЗЗД – едностранна сделка или юридическа постъпка, тъй като стои встрани от конкретния предмет на тълкувателното дело.

да бъдат възпроизведени и представени като доказателства в съдебен процес. Такова впрочем е положението и при счетоводните записвания при стопанските субекти, тъй като тези отразявания представляват вътрешен организационен акт. В тази връзка необходимостта от адресат на изявлението означава то да бъде насочено към лице различно не само от длъжника, но и от неговите служители.

1. Първата обособена по този въпрос група в доктрината и практиката се обединява около становището, че достатъчно е признаването да е ясно и недвусмислено, включително когато е изразено чрез конклюдентни действия, като без значение се явява обстоятелството пред кого е обективизирано то. Може да е направено пред свидетели, пред държавен орган² или да е удостоверено в официален документ. Сочи се още, че без значение се явява още кога и по какъв начин кредиторът е узнал за него, както и дали изобщо е достигнало до знанието на кредитора.

Така в Решение № 131 от 23.06.2016 г. по гр. д. № 5140/2015 г., IV г.о., ГК са развити аргументи в полза на тезата, че признаването на вземането може да бъде направено пред трето лице – в случая пред държавен орган – следовател или пред наказателния съд. Сочи се, че волеизявлението на длъжника има единствено удостоверителен (не и диспозитивен) характер, а правната последица прекъсване на давността настъпва по силата на самата правна норма (ex lege)³. Без значение е дали с признаването длъжникът цели да прекъсне давността или не. Също без значение е и кога и по какъв начин кредиторът е узнал за направеното признаване от длъжника, както и по какъв повод и пред кого е направено то, както и до кого е адресирано. В Решение № 49 от 4.04.2017 г. на ВКС по гр. д. № 50236/2016 г., IV г. о., ГК⁴ изявлението на главния счетоводител на търговско дружество относно съществуването на дълга, обвързващо търговеца на основание чл. 301 ТЗ, вписването на дълга в справките декларации на търговеца по ЗДДС, подадени до ТД на НАП и ползването на данъчен кредит, преценени в тяхната кумулативна даденост, се приемат като действия, с които длъжникът е направил недвусмислено изявление за задължението си към кредитора пред държавен орган и са обосновавали извода, че вземането на кредитора недвусмислено е потвърдено от длъжника и съответно води до прекъсване на давността.

2. Втората група се обединява около виждането за необходимостта признаването да бъде направено пред кредитора или негов представител⁵. Така в Решение № 26 от

---

² В този смисъл и Таджер, В. Гражданско право на НРБ. Обща част. Дял II, С.: Наука и изкуство, 1973, с. 373.

³ Коментар на понятието ex lege по повод употребата му в конкретното дело е направено от Богданова, И., Съставлява ли изявление на длъжника, което не е адресирано до кредитора, признание на вземане по смисъла на чл. 116, б. „а“ ЗЗД, достъпна на <http://gramada.org>

⁴ В решението е даден положителен отговор на материалноправния въпрос "Вписването на дълга в счетоводството на търговеца, в справките - декларации по ЗДДС и ползването на данъчен кредит съставляват ли признание на задължението, с последиците по чл. 116 б. "а" ЗЗД?", като е съобразено кумулативното извършване на тези действия.

⁵ В този смисъл: Велинов, Л. Погасителната давност по българското частно право, Феня, стр. 128;

Павлова, М. Гражданско право. Обща част, Софи – Р, стр. 668;

Богданова, И., Съставлява ли изявление на длъжника, което не е адресирано до кредитора, признание на вземане по смисъла на чл. 116, б. „а“ ЗЗД, достъпна на <http://gramada.org>;

Младенов, Н., Признание на вземането от длъжника – правни последици, Пазар и право, 2002, кн. 2

Решение № 255 от 26.03.2013 г. на ВКС по т. д. № 145/2012 г., II т. о., ТК, докладчик съдията Росица Божилова и др., Решение № 215 от 10.09.2014 по т. д. № 456/2012 г. на II т. о., Решение № 161 от 03.02.2016 г. по т. д. № 1934/2014 г. на I т. о. на ВКС, докладчик съдията Тотка Калчева,

както и посочените в определението на ВКС, с което е предложено образуване на тълкувателно дело по въпроса (Определение № 224 от 16.07.2019 г. по т.д. № 1777/2018, II т.о.) Решение № 100 от 20.06.2011 г. по т. д. № 194/10 г. на ВКС, II т. о. и Решение № 105 от 5.06.2014 г. на ВКС по т. д. № 1697/2013 г., I т. о., ТК на ВКС и др.

24.07.2018 г. на ВКС по т. д. № 1853/2017 г., I т. о., ТК е коментирало действието на включването на фактура в справка-декларация по ЗДДС и ползването на данъчен кредит, приети от първоинстанционния и въззивния съд като действие по чл. 116, б. „а“ ЗЗД. Съставът на ВКС е възприел противното разрешение, според което признаването на дълга следва да бъде адресирано до кредитора и да е достигнало до знанието му и че същото не може да се обективира във волеизявления или действия, адресирани до трето лице, вкл. държавен орган – в разглеждания случай НАП. Отстояваната теза се аргументира със следните съображения: признаването на вземането е волеизявление или поведение с правни последици за признато от закона субективно потестативно право на длъжника (да се позове на погасителна давност); признанието има значение само за страните по правоотношението – изявленията или действията на страните, насочени към уредба на възникналото между тях правоотношение, имат значение единствено и само ако са отправени или извършени помежду им. Изявлението направено пред трето лице за дължимост е преценено като случайно заявяване на факт, което не обвързва длъжника поради това, че е неизгодно за него и следователно не води до прекъсване на давността

3. Може да се обособи и трета група, застъпваща междинна теза, според която в някои случаи признаването на вземането може да се извърши пред трето лице⁶. Според едно от становищата признаването може да бъде направено пред трети лица, стига длъжникът да е имал намерение то да бъде узнато от кредитора⁷. Според проф. Велинов съществува възможността признаването да бъде извършено пред лице, което е оторизирано да го получи и като пример сочи не представителят (например пълномощник), а съдебният изпълнител⁸. Изводът следва да се сподели, като се добави уточнението, че достатъчно е изявлението на длъжника да съдържа присъщите на признаването по чл. 116, б. „а“ ЗЗД признаци и да е насочено към достигане до знанието на кредитора, без да е необходимо непременно третото лице да е оторизирано или овластено да получи признаването.

След изброяване на застъпваните тези с излагане на техните основни аргументи по-лесно е да се обобщи кои от тях не следва да бъдат споделени, както и кои могат да служат като логични съображения при отговора на поставения тълкувателен въпрос. На първо място, без значение е дали с признаването длъжникът цели да прекъсне давността или не, както и кога и по какъв начин кредиторът е узнал за него. Това е така, тъй като не е необходимо изобщо длъжникът да знае, че с признаването давността се прекъсва, а още по-малко – да цели този ефект. Не е необходимо и кредиторът изобщо да е узнал за него – още повече доколкото прекъсването се съобразява служебно от съда и без позоваване от кредитора в случай на направено възражение от длъжника за погасяване на претендираното вземането по давност. Признаването следва да има адресат, но не е необходимо непременно да бъде прието, за да произведе действието си.

---

⁶ Рачев, А., Погасителна давност при правоотношения, в които участват и социалистически организации, Издание на БАН, София, 1956, стр.110; Арабаджиев, Г., Прекъсване на давността с признаване на вземането от длъжника, Социалистическо право, бл. 5/1958 г., Велинов, Л., Погасителната давност по българското частно право, Феня, стр. 128

⁷ Арабаджиев, Г., Прекъсване на давността с признаване на вземането от длъжника, Социалистическо право, бл. 5/1958 г.

⁸ Примерът касае признаване по изпълнително дело, направено от длъжник на длъжника по делото – такъв е случаят при запор на вземането, като третото задължено лице е длъжно на осн. чл. 508, ал. 1, т. 1 ГПК да заяви на съдебния изпълнител дали признава вземането – примерът се сочи от Рачев, А., Погасителна давност при правоотношения, в които участват и социалистически организации, Издание на БАН, София, 1956, стр.110, Велинов, Л. Погасителна давност по българското частно право, Феня, стр. 128-129 и Младенов, Н., Признание на вземането от длъжника – правни последици, Пазар и право, 2002, кн. 2

Достатъчно е само да е обективно възможно изявлението или действието да бъдат узнати от кредитора и това да е обичайно присъща последица, с която длъжникът е наясно към момента на признаването и към която се стреми или допуска, че според обстоятелствата, ще настъпи. Не следва освен това признаването да се разглежда във всички случаи като отказ от право, а именно от правото на длъжника да се ползва от изтеклата до момента давност, което да обосновава по-строги изисквания, защото длъжникът не е непременно наясно с последицата от признаването - прекъсване на давността.

II. Аргументи за необходимостта признаването да бъде извършено с намерение на длъжника за узнаване от кредитора или допускане от негова страна, че според обстоятелствата е обичайно кредиторът да узнае за извършеното признаване

Прекъсването на давността има значение само за страните по правоотношението⁹. Това неоспоримо положение може да служи като опора на извода за необходимостта признаването да се извършва по начин, който предполага да бъде узнато от кредитора. Без съмнение ясно, безусловно и недвусмислено изявление на длъжника за наличие на конкретно задължение към определен кредитор може да бъде направено и пред всяко случайно и чуждо на правоотношението трето лице, но такова изявление в общия случай не би имало значението на юридически факт по чл. 116, б. „а“ ЗЗД. Обективизирането на признаването обаче, ако е извършено по начин, при който се допуска узнаването му от кредитора, е свързано с целта, с която се прави – установяване на безспорност в отношенията между кредитор и длъжник.

Както целенасочеността е присъща на другите основания за прекъсване на давността, такава следва да бъде търсена и спрямо признаването. Целта на кредитора при предявяване на иск е да се снабди с изпълнителен титул, на възражението – да упражни защитата си срещу иска съвместно със защитата на свое субективно материално право, а при предприемане на действие по принудително изпълнение – да приведе в сила този титул и да получи изпълнение на неудовлетвореното вземане чрез способа на принудата. Целта на признаването е недвусмислено заявяване, че не се оспорва съществуването на дълга¹⁰. И доколкото наличието или липсата на спор по този въпрос е от значение единствено за насрещната страна по правоотношението, логично следва необходимостта изявлението или действието, в което се обективира признаването, да е насочено към нея, без това да означава непременно да се прави непосредствено пред нея. Както искът и възражението се обективират пред съда, но са годни да достигнат до знанието на насрещната страна по материалното правоотношение и това е присъща тяхна последица, както и искането и самото действие по принудително изпълнение да се извършват пред, респективно от органа, но рефлектират в правната сфера на длъжника и поради това по необходимост той ги узнава, така и признаването следва да се извършва по начин, който да създава обосновано очакване, че то ще бъде узнато от кредитора. Това обяснение прави възможно признаване с последиците по чл. 116, б. „а“ ЗЗД да бъде извършено и по изпълнително дело, както и пред съд относно извънпроцесно вземане на насрещната по делото страна¹¹.

⁹ В този смисъл и Богданова, И., Съставлява ли изявление на длъжника, което не е адресирано до кредитора, признание на вземане по смисъла на чл. 116, б. „а“ ЗЗД, достъпна на <http://gramada.org>

¹⁰ В този смисъл Русчев, И. Допустимо ли е признание на дълг след изтичане на давностния срок, Търговско и конкурентно право, кн.7/2010, стр. 22

¹¹ Примерът е даден от Кунчев, К. Практически проблеми при приложението на института на погасителната давност, сборник „Предизвикай: Давността“, Сиела, 2017, стр. 34

Зад целта за установяване на безспорност в отношенията с кредитора обикновено в живота стои намерение за изпълнение, но без да е необходимо то изрично да е изразено и без да му се придава значение на иманентно присъщ признак на признаването. Още в първото десетилетие след приемане на ЗЗД е изложена теза, че признаването представлява действие по чл. 116, б. „а“ ЗЗД, когато изразява намерение за плащане¹². Признаването може да се определи като композитно цяло, в което се обособяват елементите на обективния факт – изявлението или действието, в което то се проявява, и субективни елементи – намерение за узнаване от кредитора, което следва от специфичната цел за заявяване неоспоримостта на дълга, което пък се обяснява с желанието да се заяви намерение за бъдещо изпълнение. В последното именно най-ярко се вижда същността на признаването и обяснението на третирането му като основание за прекъсване на давността. В признаването се открива имплицитно заявление от длъжника, че към момента не може да изпълни, но ще го направи в бъдеще. Когато не е съпроводено с изрично обещание за изпълнение, изглежда то да съдържа скрито, неизказано такова. Това уверение от страна на длъжника подканя кредитора да не предприема скорошни действия за защита на правото си, а да изчака доброволното изпълнение. Едва при изтичане на достатъчно време, което позволява на кредитора да съобрази, че такова няма да последва, той ще потърси принудителния ред за защита. Ето защо кредиторът се нуждае от нов пълен срок, чието начало се поставя с признаването. За да не бъде бонифициран длъжникът с погасяване на вземането в първоначалната давност, въпреки уверението, което е дал на кредитора, е предвидено прекъсващото действие на това основание. То обаче настъпва, когато длъжникът е искал да даде такова уверение, без да се допуска възможност признаването да се изтръгва „насила“ от други изявления или действия на длъжника.

Именно защото в признаването следва да се открива и намерение за изпълнение, не може всяко изявление за наличие на конкретен дълг направено пред трето лице да прекъсва давността, като с този извод не се отрича значението му като обвързващо длъжника изявление на неизгоден за него факт¹³. Така се стига до другия основен въпрос.

III. Конклюдентни действия, с които се признава вземането

Макар с поддържаната в настоящото предложение теза да се набляга върху необходимостта всеки случай да се разглежда индивидуално и да се прави конкретна преценка на изявлението, целта и намерението, с които се прави, съществуват хипотези, които а priori могат да бъдат изключени от приложното поле на чл. 116, б. „а“ ЗЗД, или обратното – такива, които винаги имат неговите характеристики.

Като конклюдентни действия, с които давността се прекъсва по съображение, че в тях се съдържа признаване, в литературата се сочат даването на обезпечение (залог, ипотека), новиране на задължението (обективна и субективна новация), валидиране на унищожяема сделка, предложение на длъжника да изпълни с нещо друго, различно от дължимото, сключването на споразумение с кредитора за разсрочване или отсрочване на задължението и молбата на длъжника за това¹⁴. По посочените конклюдентни действия изразеното тук становището е следното: даването на обезпечение и молбата на длъжника до кредитора за отсрочване могат да се приемат без резерви като

---

¹² Рачев, А., Погасителна давност при правоотношения, в които участвуват и социалистически организации, Издание на БАН, София, 1956, стр. 109; Арабаджиев, Г., Прекъсване на давността с признаване на вземането от длъжника, Социалистическо право, бл. 5/1958 г.

¹³ В този смисъл и Богданова, И., Съставлява ли изявление на длъжника, което не е адресирано до кредитора, признание на вземане по смисъла на чл. 116, б. „а“ ЗЗД, достъпна на <http://gramada.org>

¹⁴ Велинов, Л. – Погасителната давност по българското частно право, стр. 128

съдържащи признаване. Такова може да бъде и изявлението на длъжника, с което прави предложение за даване вместо изпълнение (*datio in solutum*), като ако предложението не бъде прието, първоначалното вземане остава непогасено, но давността за него е прекъсната предвид имплицитно изразеното признание. Потвърждаването на унищожаема сделка или на такава извършена без представителна власт представлява потвърждаване на фактическия състав, но тези действия биха могли да се разглеждат и като основание по чл. 116, б. „а“ ЗЗД, когато са съпроводени със заявяване наличието на конкретен дълг към момента на извършване на изявлението. Новацията от друга страна обаче прекратява старото задължение, на негово място възниква ново, за което тече нова давност, която в някои случаи дори може да е с различна продължителност¹⁵, поради което в този случай според нас не може да се поддържа, че тя е признаване, прекъсващо давността на старото вземане. При споразумението между длъжника и кредитора разрешението е различно в зависимост от конкретното му съдържание. Ако в него е постигнато общо съгласие за отсрочване, без посочен падеж и погасителен план, от момента на това изявление тече новата давност. Ако в споразумението дългът се разсрочва с посочване на отделни и определени по размер и срок за погасяване вноски, от всеки отделен падеж започва да тече нова давност¹⁶. За разлика от горния пример давността настъпва поетапно. Няма признаване при плащане направено от трето лице за погасяване задължението на длъжника, без последният да му е възложил това.

От признака целенасоченост към заявяване неоспоримостта на дълга по отношение на кредитора следва, че не може да се приеме като признаване по чл. 116, б. „а“ ЗЗД изявлението за дължимост направено пред държавен орган в изпълнение на публично задължение за заявяване на факт, чието неизпълнение е скрепено със санкции – както е при свидетелстване по наказателно дело и при подаването на данъчни декларации. Към изпълнението на публичен дълг не следва да привързваме частноправната последица прекъсване на давността, защото то може да се съчетае с оспорване на вземането – например да се твърди нищожност, да се иска унищожаване или разваляне на договор. Допускането на принципната възможност заявяването на дълга пред наказателен съд или пред данъчните служби да се съчетае с оспорване на гражданскоправните последици изключва белезите несъмненост и безспорност. Не се отрича изобщо все пак допустимостта признаването да се извърши пред държавен орган, напротив, това е възможно стига изявлението да притежава необходимите за признаването белези – така би било в посочения пример с извършването му пред съд, ако е направено с цел установяване на безспорност. И тук е приложимо общовалидното правило за нуждата от преценка във всеки конкретен случай.

Що се касае до счетоводните операции, може да бъдат посочени още следните съображения. Счетоводното отразяване в книгите на длъжника (например включването му в дневниците за покупка) е вътрешен акт с организационен характер и не е предназначен да бъде доведен до знанието на кредитора¹⁷, с това действие не се заявява

¹⁵ Така Арабаджиев, Г., Прекъсване на давността с признаване на вземането от длъжника, Социалистическо право, бр. 5/1958 г.

¹⁶ В този смисъл и Богданова, И., Съставлява ли изявление на длъжника, което не е адресирано до кредитора, признание на вземане по смисъла на чл. 116, б. „а“ ЗЗД, достъпна на <http://gramada.org>

¹⁷ В този смисъл становище в ранната литература и практика след влизане в сила на ЗЗД Така Арабаджиев, Г., Прекъсване на давността с признаване на вземането от длъжника, Социалистическо право, бр. 5/1958 г., където се прави позоваване на съдебната практика; становището е актуално и в съвременната съдебна практика – например Решение № 98 от 26.07.2013 г. на ВКС по т. д. № 851/2012 г., I т. о., ТК - „...Записванията в аналитичните, съответно в синтетичните, счетоводни сметки са вътрешен акт на предприятието, като съдържащата се в тях информация е за нуждите единствено на предприятието и не е насочена към външните потребители.“. Тезата се отстоява дори в актове, в които се приема признаването да може да се извършва поначало пред трети лица – например в Решение

пред него неоспоримостта на дълга, нито намерение за изпълнение. Със същия аргумент може се отстоява, че вписването на дълг в плана за преобразуване на предприятие също не представлява признаване по чл. 116, б. „а“ ЗЗД, доколкото има организационно значение, без отразяването в него да се прави с цел узнаване от кредитора. Но дори и действия, които поначало са предназначени за външния свят като включването на дълга в годишен финансов отчет (ГФО), в справка-декларация по ЗДДС, упражняването на правото да се ползва данъчен кредит, не представляват признаване¹⁸ и то не само защото не са насочени към кредитора с цел заявяване неоспоримостта на задължението, но и защото посредством тях се заявява съществуване на дълга, но към момента на възникването му, а не към последващ момент¹⁹. Обратното, посочването на дълга в споразумението по чл. 761 ТЗ в производството по стабилизация на търговец, сключено между него и кредиторите му за начина на изпълнение на задълженията му, което да доведе до продължаване на дейността на търговеца с цел предотвратяване на несъстоятелността, може да се приеме за признаване, тъй като е насочено към узнаване от страна на кредитора и установяване на безспорност в отношенията между кредитор и длъжник.

В контекста на проблема относно конклюдентните действия, прекъсващи давността, следва да бъде разгледан и този за значението на частичното плащане. В актуалната съдебна практика последователно се отстоява тезата, че то представлява признание само за платената част, а не за цялото вземане²⁰. Въпросът за давността спрямо платената част обаче става ирелевантен, защото с плащането вземането в тази част се погасява. Частичното плащане би имало значение като юридически факт по чл. 116, б. „а“ ЗЗД единствено ако е съпроводено с изявление или действие, от което може да се изведе заключение за признаване на останалата непогасена част²¹.

По въпроса за значението на частичното плащане спрямо давността в доктрината и практиката не се открива пълно единомислие. Разбирането, че частичното изпълнение, което не се отнася до периодични плащания, се счита за признание на целия дълг²², предвид последователната практика в обратен смисъл, е по-скоро изолирано, вероятно може да се твърди и че е изоставено. И понастоящем обаче се срещат мнения, според които някои случаи на плащане на обусловено вземане могат да

№ 49 от 4.04.2017 г. на ВКС по гр. д. № 50236/2016 г., IV г. о., ГК. В посочения смисъл се споделя теза и в съвременни доктринерни трудове - Кунчев, К. Практически проблеми при приложението на института на погасителната давност, сборник „Предизвикателства: Давността“, Сиела, 2017, стр. 38

¹⁸ Не е оправдано според нас дори от житейска гледна точка изпълнението на законово задължение (за редовно водене на счетоводни книги и записване на стопанските операции, за редовно и в срок подаване на справки-декларации по ЗДДС и др.) да рефлектира негативно в частноправната сфера на това лице като прекъсне давността за вземане, което то е отразило, само защото е изпълнило свое публично задължение, вкл. и под страх от санкции.

¹⁹ Така е посочено в Решение № 26 от 24.7.2018 г. на ВКС по т. д. № 1853/2017 г., I т. о., ТК - „...Тези доказателства установяват правоотношението между страните, неговото основание и размера, в който е възникнало, респ. момента на неговата изискуемост, но са ирелевантни за признаване на съществуването към последващ, спрямо момента на изискуемост, момент. Това не са волеизявления или действия на длъжника, адресирани към кредитора...“

²⁰ Например Решение № 87 от 24.07.2015 г. на ВКС по т. д. № 1171/2014 г., I т. о., ТК, Решение № 255 от 26.3.2013 г. на ВКС по т. д. № 145/2012 г., II т. о., ТК, решение № 98 от 26.07.2013 г. на ВКС по т. д. № 851/2012 г., I т. о., ТК и др.

²¹ В Решение № 255 от 26.3.2013 г. на ВКС по т. д. № 145/2012 г., II т. о., ТК се сочи: „...поначало „плащането“ не покрива характеристиките на „признание“ по смисъла на чл. 116, б. „а“ ЗЗД, но безусловно съставлява потвърждение на задължението, след като не е заявено условие при извършването му, изключващо представата за дължимост“.

²² Рачев, А., Погасителна давност при правоотношения, в които участват и социалистически организации, Издание на БАН, София, 1956, стр. 109; Арабаджиев, Г., Прекъсване на давността с признаване на вземането от длъжника, Социалистическо право, бр. 5/1958 г.

се тълкуват като признаване на основното задължение. В тази връзка в плащането на мораторна лихва някои виждат признаване за главницата²³, а други отричат признаването на акцесорното вземане да прекъсва давността спрямо главното, като се сочи именно лихвата като пример²⁴. По наше убеждение отговорът може да варира. При наличие на уговорка за реда за погасяване, съпровождащото плащане на една част (без значение лихва, разноски или главница) може да се приеме като признаване на останалите, обхванати от изявлението. Не само при акцесорните вземания, но и при еднородни задължения длъжникът може да избере реда за погасяването им съгласно чл. 76, ал. 1 ЗЗД и тогава също *плащането на едното в съвкупност с изявлението за реда за погасяване, при което се посочват и другите задължения*, може да се приеме като признаване и на останалите. С това съображение плащането на ДДС по конкретни фактури с посочен в тях определен размер на задължението може да се третира като признаване за пълния размер на дълга²⁵. Липсата на изявление на длъжника за това кое задължение се погасява с посочване и на останалите изключва наличието на недвусмислено и ясно изявена воля при частичното плащане, поради което то не би могло да се третира като действие по чл. 116, б. „а“ ЗЗД. Т.е. само по себе си плащането на акцесорното вземане (например за лихва) не прекъсва давността за главното, нито обратното.

Разгледаните примери с плащания на лихви или ДДС, както и всички други случаи с плащане на едно от няколко задължения (*например при плащане на цената само за една от стоките при продажба с уговорка за изпитване, като за останалите условието да са одобрени дори може да не се е осъществило*) все пак не представляват същинско частично плащане. Последното е налице, когато еднокомпонентно задължение се плаща на отделни траншове. Ако не е съпроводено със споразумение за разсрочване, плащането на една част не може да се приеме като признаване на остатъка. При периодичните плащания и при разсрочване с отделни падежи, изискуемостта настъпва поетапно – плащането на една част не прекъсва давността за следващата и защото за нея тя все още не тече. При „обща уговорка“ за отсрочване, без посочване на отделни падежи и размери, давността се прекъсва към момента на изявлението на длъжника, с което се заявява желание да погасява на части. На въпроса дали в този случай всяко от последващите частични плащания прекъсва давността за цялото вземане отговорът следва да е отрицателен, макар че този резултат е несправедлив спрямо кредитора, който отстъпва от своя интерес, приемайки изпълнение на части. Във всички случаи изводът за наличие на признаване или не следва да се прави само след конкретна съвкупна преценка на целия доказателствен материал, което остава в полето на казуалната съдебна практика.

IV. ИЗВОД

С оглед на гореизложеното считаме, че на поставения тълкувателен въпрос следва да се отговори така: **признаване на вземането по смисъла на чл. 116, б. „а“ ЗЗД, прекъсващо погасителната давност, следва да е не само ясно, недвусмислено и несъмнено (макар и без изискване за форма) волеизявление на длъжника за наличие на конкретен дълг към момента на извършването му, направено преди**

²³ Рачев, А., Погасителна давност при правоотношения, в които участвуват и социалистически организации, Издание на БАН, София, 1956, стр. 109; Кунчев, К. Практически проблеми при приложението на института на погасителната давност, Предизвикай: Давността!, Сиела, 2017, стр. 36 – плащането на мораторната лихва за целия период на забава прекъсва давността за главното вземане; Примерът с лихвата се дава и от Арабаджиев в цитирания труд, но с добавката длъжникът да отправя молба за отсрочка на главницата, а в този случай несъмнено има признание

²⁴ Велинов, Л. Погасителната давност по българското частно право, Фенея, стр. 131

²⁵ Такъв краен резултат е приет в Решение № 98 от 26.07.13 г. по т. д. № 851/12 г. на ВКС, I т. о.

давността да е изтекла, но и извършено с намерение да бъде узнато от кредитора или с оглед обстоятелствата по начин, който предполага такова узнаване, макар и без изразено намерение за изпълнение. Поради това то следва да е адресирано към кредитора, негов представител или към трето лице, но в последния случай узнаването от кредитора да е обичайно присъща последица, с която длъжникът е наясно към момента на признаването.

В такъв смисъл според нас – членовете на Катедра „Частноправни науки” на ЮФ при УНСС, следва да се постанови тълкувателно решение по т.д. № 4/2019 от ОСГТК на ВКС²⁶.

Ръководител Катедра „Частноправни науки” на
ЮФ при УНСС – доц. д-р Вълчин Даскалов: .....

---

²⁶ Становището е прието с гласовете на мнозинството от гласувалите членове на катедра „Частноправни науки”, а гласувалите „против” са подкрепили особеното мнение, изготвено от доц. д-р В. Даскалов и приложено към настоящото становище, което е изпратено заедно с него до ВКС.